

Yttrande

Datum
2025-12-18

Diarienummer
3.3.17-15746/2025

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar gällande slutbetänkandet En moderniserad fiskelagstiftning SOU 2025:89

(Ert diarienummer LI2025/01477)

Jordbruksverket har fått slutbetänkandet *En moderniserad fiskelagstiftning* (SOU 2025:89) på remiss och har följande synpunkter på utredningens förslag och bedömningar.

Jordbruksverkets synpunkter gällande hänsyn till beredskap, djur- och smittskydd.

Jordbruksverket delar bilden som utredningen beskriver där "Fiske för humankonsumtion har fått större uppmärksamhet på senare tid, bl.a. med anledning av att beredskaps- och hållbarhetsfrågor fått större aktualitet." Mot bakgrund av detta anser Jordbruksverket att fiskelagen, i tillägg till annat, också bör ha ett beredskapsperspektiv. Utredningen konstaterar att vissa underlag har tagits fram innan beredskapsfrågan blev aktuell på nytt i samband med de kriser och krig som pågår i vårt närområde. Jordbruksverket föreslår därför att man bör säkerställa att fiskelagen inte innebär några begränsningar utifrån ett beredskapsperspektiv. En kris eller ett krig ställer krav på anpassningsbar primärproduktion. Det kan också innebära att vissa verksamheter behöver ställa om eller växla upp. Det kan också innebära att fisket för husbehov behöver bedrivas i ökad omfattning. Därför bör fiskelagen säkerställa att det finns flexibilitet att göra anpassningar vid särskilda omständigheter. Idag återspeglas inte något tydligt beredskapsperspektiv i utredningen vilket är en brist.

Djur- och smittskydd

Gällande definitioner som lyfts i utredningen anser Jordbruksverket att skrivningen i 8 kap. 2 § i förslaget till fiskelag där *Naturliga beten* definieras som "levande eller avlivade beten och luktpreparat" bör ändras. Det finns en risk att en så pass bred definition kan tolkas som att användandet av levande betesfisk skulle vara tillåtligt trots att det inte är förenligt med djurskyddslagstiftningen.

Gällande smittskydds- och djurhälsoaspekter anser Jordbruksverket att ett uttryckligt förtydligande ska införas i lagstiftning om att dessa ska beaktas vid beslut om åtgärder för restaurering och bevarandet av livsmiljöer. I dagsläget beaktas inte djurhälsoaspekter vid planering för ökad konnektivitet, t.ex. rivning av vandringshinder eller skapande av vandringsvägar. Detta kan medföra att åtgärder väljs som annars av smittskyddsskäl ej hade införts eller utformats annorlunda.

I underlaget finns beskrivningar av rättsakter inom miljöområdet som bedöms ha störst påverkan för regleringen av fisket. Det framgår att enligt Art- och habitatdirektivet ska man vidta åtgärder för bevarandet av livsmiljöer. Havsmiljödirektivet innehåller bestämmelser om att marina strategier ska utarbetas och genomföras, i syfte att bland annat skydda och bevara havsmiljön och förhindra utsläpp.

Att beakta djurhälsoaspekter vid ”skydda och bevara havsmiljön” är en viktig aspekt vid havsplanering samt andra miljö- och skyddsåtgärder. Exempelvis fungerar vandringshinder som barriär där fiskar som har allvarliga smittsamma sjukdomar inte kan ta sig förbi och smitta fiskar på andra sidan barriären. Ökad konnektivitet öppnar upp för att allvarliga sjukdomar kan följa med den vandrande fisken och spridas i vattendrag som tidigare varit fria från denna smitta.

Jordbruksverket anser även att konsekvenserna för smittskyddet bör beaktas i relation till minskad inlandszon vid såväl enskilda insatser, som t.ex. vid framtagande av lagstiftning, handlingsplaner, strategier, förvaltningsplaner, dispensärenden osv, för ökad konnektivitet som vid genomförande av ett större antal insatser gällande konnektivitet.

I 5 § 14 där det framgår att HaV ska samverka med Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Sveriges geologiska undersökning och länsstyrelserna i frågor som har betydelse för bevarande, bör det förtydligas att djurhälsa/smittskydd är en aspekt som innefattas i begreppet bevarande. Detta för att minska risken att konsekvenserna för djurhälsa/smittskydd inte beaktas vid restaurering och hållbart nyttjande av havs- och vattenmiljön.

Bestämmelser om utsättning och flyttning

Det står i nuvarande förslag till fiskelagen i 7 kap. 6 § att ”Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. under vilka förutsättningar som fisk ska få sättas ut eller flyttas, och
2. krav på tillstånd för att fisk ska få sättas ut eller flyttas.”

I 7 kap. 14 § i förslaget till fiskeförordning står ”Det krävs tillstånd av länsstyrelsen för att sätta ut eller flytta fisk från ett vattenområde till ett annat. Ett

sådant tillstånd får förenas med villkor. Tillstånd får inte beviljas för sådana arter eller stammar som är olämpliga med hänsyn till vattenområdets särart.”

Förslaget i 7 kap. 14 § fiskelag och fiskeförordning innebär en utvidgning av dagens krav på tillstånd eftersom det inte framgår att det är när man flyttar fisk från naturliga vatten och sätter ut i naturliga vatten som detta ska regleras. Med denna formulering omfattas även när man flyttar fisk från en vattenbruksanläggning till en annan vattenbruksanläggning i ett annat vattenområde. Detta överensstämmer inte med motiveringen till bestämmelser i kapitel 14.5 i volym 2 där det står att bestämmelserna i princip ska föras över oförändrat. I SOU 2020:62¹ föreslogs också att kravet på tillstånd för förflyttning mellan anläggningar av artskyddsaspekt skulle tas bort eftersom detta prövas när anläggningar får sitt odlingstillstånd. Om det kunde anses olämpligt att ha en art i ett vattenområde på grund av vattenområdets särart, borde anläggningen aldrig få odlingstillstånd och anläggningen bör då inte pröva samma faktor om och om igen vid varje insättning av fisk på anläggningen.

Mot bakgrund av detta anser Jordbruksverket att både 7 kap. 6 § i fiskelagen samt 7 kap. 14 § behöver förtydligas gällande vad som menas med flyttas.

Vidare behöver 7 kap. 14 § första stycket specificera vad som ska prövas. Är det lämpligheten att sätta ut en art utifrån artskyddsaspekt, smittskyddsaspekt eller någon annan faktor som ska prövas av länsstyrelsen?

Enligt 2 kap. 18 § i förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen får Jordbruksverket meddela ytterligare föreskrifter om fiskodling, om flyttning av fisk till eller mellan fiskodlingar och om slakt av odlad fisk. Detta bemyndigande ska upphöra att gälla.

Genom 7 kap. 30 § i förslaget till fiskeförordning ges HaV bemyndigande att meddela föreskrifter om vid vilka förutsättningar som fisk får sättas ut eller flyttas. Detta tolkar Jordbruksverket som att HaV nu får ett utökat bemyndigande där de även kan reglera förflyttning till eller mellan vattenbruksanläggningar vilket de inte haft tidigare.

Enligt 3 § förordningen (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk ska Jordbruksverket

1. säkerställa ett gott djurhälsotillstånd hos djur i människans vård,
2. bidra till att säkerställa en god folkhälsa genom att förebygga spridning av och bekämpa smittor hos djur i enlighet med vad som framgår av svenska författningar och EU- bestämmelser.

Det är Jordbruksverket som hittills varit behörig myndighet i fiskeförordningen och för att vi ska kunna uppfylla vårt uppdrag enligt vår instruktion måste vi ha

¹ En samlad djurhälsoreglering. Betänkande av Djurhälsolagsutredningen.

bemyndigande att föreskriva och fatta beslut om förflyttning av vattenlevande djur av smittskyddsskäl. Detta bemyndigande har vi idag i 6 § förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. Därmed måste det förtydligas vad HaV föreslås få föreskriva om för att det inte ska uppstå en normkonflikt. Som Jordbruksverket tolkar nuvarande formulering kan HaV föreskriva om all förflyttning av fisk, inte bara vid utsättning i naturen. Mot bakgrund av Jordbruksverkets behov av föreskriftsrätt avstyrker vi förslaget som innebär att HaV får ett så brett bemyndigande.

Jordbruksverket synpunkter gällande utredningens förslag och bedömningar

1.2 Förslag till fiskeförordning (2026:000)

Gällande förslaget till fiskeförordningen förslår Jordbruksverket ett tillägg om märkning av vattenbruksutrustning. Det har under myndighetsgemensamma samtal framförts att vattenbruksutrustning behöver märkas såsom man ska märka fiskeredskap i 5 kap. 6 §, detta för att bland annat undvika problematik med att fastställa ägandeskap i de fall utrustning av någon anledning blir marint skräp. Jordbruksverket föreslår att vattenbruksutrustning ska läggas till i 5 kap. 6 § och att lämplig myndighet får bemyndigande att meddela föreskrifter om märkningen enligt 5 kap. 17 §.

6.6 Lagen om överlåtbara fiskerättigheter

Jordbruksverket anser att det vore relevant att en skrivning införs som ställer krav på att utvärdera systemets ändamålsenlighet. Inför nya förvaltningsperioder bör det befintliga systemet utvärderas utifrån hur väl resursen kommer svensk fiskenäring till godo, vilket inkluderar hela värdekedjan.

9.3 Lagen ska innehålla en inledande syftesbestämmelse

Jordbruksverket ser positivt på införandet av en syftesbestämmelse och önskar tillägga att det är viktigt att förvaltningen av fiskresursen även görs på ett sätt som tryggar en hög grad av djur- och smittskydd. Gällande smittskydds- och djurhälsoaspekter anser Jordbruksverket att ett uttryckligt förtydligande ska införas i lagens syftesbeskrivning.

Detta förtydligande bör klargöra att djurhälsoaspekter/smittskydd inkluderas vid säkerställande av att förvaltningen av fiskresursen är miljömässigt hållbart på lång sikt och förvaltas på ett sådant sätt att nytta kan uppnås ur ett ekonomiskt, socialt- och sysselsättningsperspektiv, samt att fisket bidrar till att trygga livsmedelsförsörjningen.

10.4.7 Frågan om möjligheter till ytterligare resursfördelning mellan de som fiskar med stöd av frifiskerätt behöver utredas vidare

Jordbruksverket delar bilden om att frågan om Havs- och vattenmyndigheten bör kunna meddela föreskrifter för andra än yrkesfiskare utifrån andra skäl än fiskevårdsskäl behöver utredas vidare. Vi vill särskilt framhålla att det är av stor vikt att ett framtida uppdrag innehåller tydliga kriterier för fördelning och en väl underbyggd konsekvensutredning med fokus på hur livsmedelsförsörjningen och det yrkesmässiga fisket kan påverkas beroende på hur resursen fördelas. Jordbruksverket ser ett behov av att ett framtida system möjliggör för ett livskraftigt yrkesfiske som bidrar till livsmedelsförsörjningen.

11.13 Isbrytarhjälp

Jordbruksverket efterfrågar en översyn av vilken myndighet som är bäst lämpad att ansvara för att lämna stöd för isbrytarhjälp. I nuläget hanteras frågan genom att Jordbruksverket överlämnat förvaltningsuppgiften till Sjöräddningssällskapet eftersom myndigheten saknar den kompetens som krävs för att hantera frågan. Gällande finansiering har Jordbruksverket möjlighet att lämna stöd i den mån det finns medel. Jordbruksverket har noterat att osäkerheter ofta uppstår kring i vilken mån medel finns. Medel som kan nyttjas till isbrytarhjälp kan tas från Jordbruksverkets anslag 1:28 som får disponeras enligt förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen för åtgärder som inte omfattas av gemenskapens medfinansiering.

11.5 Föreskrifter om fiskelicens och personlig fiskelicens

Jordbruksverket anser att kravet på att svenska kvoter ska komma svensk fiskenäring till godo är bra. Begreppet fiskenäring avser alla aktörer i den blå värdekedjan, fisket, förstahandsmottagning och beredningsföretag

I Jordbruksverkets regeringsuppdrag ”Vägen framåt mot mer livsmedel av svenskfångad sill och skarpsill – RA 2023:8” beskriver myndigheten hur utvecklingen i den pelagiska värdekedjan gått mot allt fler fiskefartyg med inriktning foderproduktion, och med en råvarubrist i svenska beredningsindustrier som en konsekvens. I och med livsmedelsstrategin 2.0:s målsättning om en ökad livsmedelsproduktion finns det anledning att se över hur olika delar av förvaltningen kan bidra till att främja hela värdekedjans konkurrenskraft. I RA 2023:8 skriver vi:

”Stärkta krav på anknytningen till Sverige skulle kunna påverka hur stor del av fiskerimöjligheterna som landas i Sverige. Det bör därför undersökas om det är möjligt att lägga till fler omständigheter som det ska tas särskild hänsyn till, eller att justera de fyra alternativen för att stärka anknytningen till Sverige ytterligare.

Ändringar av det slaget förutsätter att de är förenliga med EU-lagstiftningen, speciellt reglerna om den gemensamma fiskeripolitiken, den fria rörligheten och konkurrenslagstiftningen. Om det finns ett behov av en sådan ändring bör det utredas hur en ändring skulle kunna formuleras och vara förenlig med gällande EU-lagstiftning.”

Jordbruksverket föreslår därför att en utredning tillsätts för att föreslå hur alternativen vid prövning kan få en stärkt praktisk tillämpning i Sverige. Därmed kan kravet på anknytning stärkas med syfte att svenska kvoter ska komma svensk fiskerinäring till godo. Prövningen bör ses över med jämnt tidsintervall för att säkerställa att kvoterna bidrar till svenska mervärden och stärker hela värdekedjans konkurrenskraft.

12.4 Registrering och rapportering av fritidsfiske

Jordbruksverket ser positivt på att dessa förändringar genomförs mot bakgrund av att de skulle ge förbättrade kunskapsunderlag kring fisketryck som är relevant även för Jordbruksverkets arbete. Vi vill dock understryka att det är viktigt att tillräckliga resurser tillförs för att de utpekade myndigheterna ska kunna implementera förslagen på ett sätt som inte blir onödigt betungande för de enskilda fritidsfiskarna.

16.6.6 Domstolar ska skicka kopior av domar om brott och åklagare ska skicka kopior av strafförelägganden enligt fiskelagen till Havs- och vattenmyndigheten

Jordbruksverket ser positivt på förslaget att nuvarande 5 kap. 1 f § första stycket 1, om att kopior av vissa domar snarast ska skickas till Jordbruksverket, stryks då de delar som rör vattenbruket flyttas ut ur fiskelagen och det skulle innebära minskad administration.

I detta ärende har vikarierande generaldirektören Anna Olofsson beslutat. Johan Penner har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även chefsjuristen Ida Lindblad Hammar, Andreas Mattisson, Maria Gustafsson, Lina Waara, Elin Gunve, Shabnam Hansen, Per E Ljung och Sara Sundelius deltagit.

Anna Olofsson

Johan Penner

Yttrandet har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia till

li.fjr@regeringskansliet.se.